

Løpebillen *Dyschirius impunctipennis* på Søndre Sandøy, Hvaler

Stefan Olberg

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag fra Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Østfold foretatt en kartlegging av den kritisk truede løpebillen *Dyschirius impunctipennis*. I Norge er arten kun kjent fra noen funn på Jærstrendene i Rogaland på 20- og 30-tallet, samt i 3 eksemplarer fra Stuevika på Søndre Sandøy i Hvaler kommune, gjort i 2010 og 2011. Det kan se ut som at arten nå har forsvunnet fra Stuevika, ettersom arten ved flere tilfeller har blitt ettersøkt på lokaliteten uten hell. Enkelte andre strender på Søndre Sandøy og ellers på Hvaler, samt de mest aktuelle strendene på Jæren har blitt undersøkt, uten at arten har blitt påvist. *D. impunctipennis* kan lett forveksles med den nærstående arten *D. thoracicus*, samt at den tydeligvis kan opptre i små bestander. Det er derfor uklart om *D. impunctipennis* har forsvunnet eller om vi fortsatt har en norsk bestand av arten.

Nøkkelord

Dyschirius impunctipennis
Søndre Sandøy
Østfold
Hvaler
Skjøtsel
Kartlegging
Rødlisteart

Omslag

Stuevika. Foto: Stefan Olberg

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-672-0

BioFokus-notat 2018-36

Tittel

Løpebillen *Dyschirius impunctipennis* på Søndre Sandøy, Hvaler

Forfatter

Stefan Olberg

Dato

18. september 2018

Antall sider

3 sider

Refereres som

Olberg, S. 2018. Løpebillen *Dyschirius impunctipennis* på Søndre Sandøy, Hvaler. BioFokus-notat 2018-36. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgiver

Fylkesmannen i Østfold

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus-rapporter og -notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

BioFokus har på oppdrag fra Fylkesmannen i Østfold kartlagt løpebillearten *Dyschirius impunctipennis* Dawson, 1854 (fig. 1) i Stuevika på Søndre Sandøy i Hvaler kommune i 2018. Den kritisk truede (CR) arten er i Norge kun kjent fra noen eldre funn gjort frem til 1930-tallet på Jærstrendene i Rogaland. Arten ble ansett som trolig utdødd i 2006 (Rødlista), før den overraskende ble påvist på Søndre Sandøy på Hvaler i 2010. Arten lever på sandstrender langs havet, gjerne der det renner ferskvann ut i sjøen. Arten er et rovdyr, og påvises som oftest sammen med byttedyr i kortvingeslekten *Bledius*. Dette er kortvinger som graver ganger i sand og mudder, og disse er ofte relativt spesialiserte og kravstore til sine leveområder.

Grunnet usikkerhet rundt situasjonen for *D. impunctipennis* i Norge, samt manglende handlingsplan for en ivaretagelse av arten, er det behov for en bestandsvurdering på den kjente lokaliteten. Det er også behov for ettersøk av arten på potensielle lokaliteter, både på Hvaler, på Jærstrendene og andre steder, samt ikke minst vurdere hvilke tiltak som må/bør iverksettes i et forsøk på å hindre at arten dør ut i Norge.

Dyschirius impunctipennis

Dyschirius impunctipennis er en ca. 4 mm, langsmal svart løpebille (fig. 1). *D. impunctipennis* er blant de største artene i slekten, men det er likevel ofte vanskelig å skille de ulike artene i felt. Som oftest må dyrene betraktes under en god stereolupe for en sikker bestemmelse. *D. impunctipennis* kan minne en god del om *D. thoracicus*, som er en vanlig forekommende art på sandstrender.

Flere funn av *D. impunctipennis* ble gjort på minst tre lokaliteter på Jærstrendene i perioden 1925-35, da den ble påvist på Revesanden i Klepp, Ognnesanden i Hå og i Sola kommune. Funnene ble gjort i mai, juni, august og september. Etter 1935 er det ikke kjent noen funn fra Norge, før den ble gjenfunnet på Hvaler i 2010.

Den nærstående arten *D. thoracicus* har en stor populasjon i Stuevika, på det samme stedet som *D.*

Figur 1: *Dyschirius impunctipennis*. Foto: Kim Abel.

impunctipennis er påvist. Det var derfor tilfeldig at *impunctipennis* ble påvist her første gangen av Arne Laugsand og Stefan Olberg i juni 2010, da ett av de totalt 7-8 individene som ble tatt med herfra viste seg å være *impunctipennis*, mens de resterende var *thoracicus*. Våren 2011 ble lokaliteten oppsøkt på nytt, først av Arne Laugsand 23. april, så av Arne Laugsand sammen med Stefan Olberg 7. mai. Mer enn 100 eksemplarer av *Dyschirius* ble på disse to turene vurdert i felt, og de største individene ble undersøkt nærmere med håndlupe. Noen få eksemplarer som kunne være *impunctipennis* ble tatt med for kontrollbestemmelse, og to av individene viste seg å være *impunctipennis*. Konklusjonen den gang var at det sannsynligvis var en svært liten populasjon på lokaliteten, og at artens fremtid var høyst usikker. På gjeldende rødliste står *D. impunctipennis* oppført som kritisk truet (CR) (Henriksen & Hilmo 2015) som følge av at arten kun har én kjent forekomst i Norge og at det kun finnes noen få andre potensielle levesteder. I tillegg er den kjente populasjonen antatt å være svært liten.

Figur 2: Stranden i Stuevika der de tre eksemplarene av *Dyschirius impunctipennis* er påvist.
Foto: Stefan Olberg.

Senere undersøkelser

Frøde Ødegaard har ved flere anledninger oppsøkt Stuevika, og spesielt i 2014 ble det gjort flere forsøk på å finne *Dyschirius impunctipennis* (F. Ødegaard pers. med. 2018) Alle forsøkene var resultatløse, og kun *D. thoracicus* ble påvist på

stranden. Også enkelte andre strender på Hvaler har blitt undersøkt, av Ødegaard, Laugsand, Olberg og enkelte andre, men ingen *D. impunctipennis* har så langt dukket opp.

Sommeren 2018 ble standen i Stuevika på nytt oppsøkt av Stefan Olberg. Undersøkelsen ble konsentrert til det samme området som arten ble påvist i i 2010 og 2011, og her var det fortsatt en stor populasjon av *D. thoracicus*. Andre deler av stranden ble raskt undersøkt, men ingen *Dyschirius*-individer ble påvist. 60 individer ble nøye undersøkt med håndlupe i felt, og tre usikre eksemplarer ble tatt med hjem for bestemmelse under stereolupe. Alle undersøkte *Dyschirius* viste seg å være *thoracicus*.

Konklusjon

Kun tre eksemplarer av *Dyschirius impunctipennis* er kjent fra Stuevika på Hvaler, påvist i 2010 og 2011. Det kan dessverre se ut som at arten nå har forsvunnet fra Stuevika, og det er pr i dag ingen kjente forekomster igjen i Norge. Arten kan ha forsvunnet fra Stuevika som følge av en svært liten populasjon på en strand som er en del brukt til bading og soling. Det må antas at *Dyschirius*-artene er følsomme for bruk/slitasje, og menneskelig bruk av stranden kan derfor ha vært en medvirkende årsak til at arten med all sannsynlighet har forsvunnet. Det er også mulig at ufordelaktige værforhold stod bak artens forsvinning. Vi vet for lite om artens spredningspotensiale og spredningsiver, men det kan godt være slik at arten kan dukke opp på egnede lokaliteter for så å forsvinne igjen hvis forholdene blir ufordelaktige.

Som følge av at *D. impunctipennis* kan forekomme sammen med den langt vanligere og lignende *D. thoracicus*, er det uansett en mulighet for at vi fortsatt kan ha ukjente forekomster i Norge, kanskje først og fremst på Jæren eller i Østfold. Det er derfor fortsatt et stort behov for ytterligere ettersøk av *D. impunctipennis* på lite påvirkede sandstrender i Norge.

Referanser

Henriksen, S. og Hilmo, O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>